

HANDLÄGGARE/ENHET
Thomas Hagnefur/EOA

DATUM
2016-10-12

DIARIENUMMER
20160277

ERT DATUM
2016-07-05

ER REFERENS
U2106/03105/GV

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

LOs remissvar på Ds 2016:24 Validering med mervärde

LO har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på ovanstående departementsskrivelse och redovisar följande ställningstaganden.

LOs ställningstaganden i sammanfattning

LO ställer sig i huvudsak bakom de bedömningar och förslag som framförs i promemorian, men

- LO vill understryka att validering av informellt och icke-formellt lärande är särskilt viktig för de grupper som har kort formell utbildning.
- LO vänder sig mot den föreslagna begränsningen av tillgång till validering baserat på en relativt hög kunskaps- och kompetensnivå hos individen. Invändningen grundar sig på att promemorian inte beskriver hur en sådan avvägning kan göras på ett rättssäkert sätt.
- LO anser att i de fall resultatet av den fördjupade kartläggningen leder till att en validering inte är aktuell, ska ett kartläggnings-utlåtande skrivas. Om behovet finns bör det framgå vilka ytterligare insatser som är nödvändiga för att individen ska uppnå de kvalifikationer som krävs inom det aktuella yrket eller yrkesområdet.
- LO vill särskilt betona att samverkan mellan Myndigheten för yrkeshögskolan, olika branschorganisationer samt Arbetsförmedlingen är av särskild vikt i utvecklandet och användandet av branschmodeller för validering.
- LO förutsätter att Myndigheten för yrkeshögskolan tillförs ytterligare resurser för det utvecklingsarbete och stöd som branscherna behöver i utvecklingen av branschmodeller för validering.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- LO vill betona behovet av att utveckla bransch- och/eller myndighetsöverskridande samverkan för att uppnå en nationellt sammanhållen struktur för validering.
- LO vill understryka behovet av att Valideringsdelegationen prioriterar att följa utvecklingen av branschmodeller, samt bidrar med förslag på åtgärder för att branschmodeller ska kunna ingå i en sammanhållen nationell struktur för validering.
- LO anser att i den föreslagna uppföljningen av valideringsarbetet bör det utredas hur den direkta nyttan av valideringen kan följas upp, och exempelvis belysa i vilken utsträckning insatsen underlättat för individens tillträde till vidare studier eller till arbete.
- LO stöder den föreslagna ändringen i skollagen där validering ska anses genomförd när alla delar i valideringsprocessen är avslutade. LO anser att motsvarande förändring i förordningen om arbetsmarknadspolitiska program ska ha motsvarande skrivning.
- LO vill betona vikten av att YH-myndigheten i sitt uppföljningsuppdrag kontrollerar utbildningsanordnarnas tillämpning av reell kompetens, både vid prövning av behörighet och vid tillgodoräknande.
- LO anser att uppdraget till Universitets- och högskolerådet och lärosätena är viktigt då det behövs en utveckling av gemensamma principer och metoder, samt en likvärdig tillämpning vid bedömning av reell kompetens inom den högre utbildningen.
- LO anser att även om validering inte ska författningsregleras i folkbildningen, så utesluter inte det att validering tillämpas i de sammanhang där det finns förutsättningar att använda validering utifrån de fastlagda principerna.

LOs principiella utgångspunkter

LO har under hela 2000-talet på olika sätt bidragit i arbetet med att utveckla valideringen i Sverige. LO anser att några bärande principer är nödvändiga för all valideringsverksamhet. Individens likabehandling, en rättssäker tillämpning i valideringsprocessen och en kvalitetssäkring av valideringsmodell och utförare är nödvändiga beståndsdelar. De utgör grunden för den legitimitet som är avgörande för att valideringsresultatet erkänns i de sammanhang där det avser att användas, och därmed ge faktisk nytta för individen. LO ansluter sig därmed till de grundläggande principer som är utgångspunkten för förslagen i promemorian.

Avgränsning

LO kommenterar inte alla bedömningar och förslag i promemorian. Avsikten med remissvaret är att förstärka delar av särskild vikt eller

komplettera delar av förslagen där det bedömts nödvändigt. Avsnittet om legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården lämnas utan synpunkter då det inte utgör LOs primära intresse.

LOs ställningstagande

LO noterar att en del av den löpande texten faktiskt innebär förslag eller rekommendationer men återfinns inte som faktiska förslag. Det finns också bedömningar som har en annan karaktär. LO redovisar sina ställningstaganden även i de delarna.

I promemorian framförs att individen bör ha en relativt hög kunskaps- och kompetensnivå inom det område som valideringen avser. Avsikten synes vara att inte lägga valideringsresurser på individer med små möjligheter att genom validering nå de kvalifikationer som är nödvändiga för anställningsbarhet. Hur den selektionen ska gå till lämnas inga förslag på. LO vänder sig mot en sådan begränsande utgångspunkt av det enkla skälet att i den fördjupade kartläggningen i valideringsprocessen är syftet att påvisa individens kunskaper och kompetenser oavsett hur de förvärvats, och först därefter kan möjligen en sådan bedömning göras.

Det framgår i Rådets rekommendation om validering av icke-formellt och informellt lärande att validering kan öka motivationen till livslångt lärande, ”särskilt för socioekonomiskt missgynnade och lågkvalificerade”. Även om det bedöms saknas förutsättningar för en fullständig validering skulle promemorian utvecklat förslag även för denna målgrupp, vilket gett en bättre helhetsbild. Däri ligger att en inledande eller översiktlig kartläggning, som inte enligt promemorian ingår i valideringsprocessen, behöver göras för att konstatera om en fördjupad kartläggning ska genomföras.

I de fall resultatet av den fördjupade kartläggningen leder till att en validering inte är aktuell, är det LOs uppfattning att ett kartlägningsutlåtande alltid ska skrivas. Det utgör en viktig dokumentation av individens samlade kunskaper, förmågor och kompetenser, som kan användas i andra sammanhang. I relevanta fall bör det framgå vilka ytterligare insatser som är nödvändiga för att individen ska uppnå de kvalifikationer som krävs inom det aktuella yrket, yrkesområdet eller för ytterligare studier. LO vill understryka att validering av informellt och icke-formellt lärande är särskilt viktig för de grupper som har kort tidigare formell utbildning. En prövning av individens lämplighet för en valideringsinsats kan inte ske på subjektiva grunder, utan måste tillämpas på ett rättssäkert sätt.

LO delar uppfattningen att Skolverket, Universitets- och högskolerådet samt Arbetsförmedlingens bör ansvara för att främja och samordna utvecklingen

och användandet av validering inom sina respektive områden. Det ska då ske utifrån de grundläggande principer som föreslås i promemorian. Därutöver görs bedömningen att de nu nämnda myndigheterna ska samverka med berörda myndigheter på andra områden i syfte att skapa ett sammanhållet nationellt system för validering. I det sammanhanget kan behovet av samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan och branscher i olika stadier av utveckling av branschmodeller särskilt betonas.

LO stöder bedömningen att YH-myndigheten bör ges i uppdrag att bistå branscherna i deras utveckling av valideringsmodeller. Myndigheten har sedan tidigare arbetat med utveckling av branschmodeller för validering, och har utvecklat kontakter med branscherna och dess företrädare. LO förutsätter att myndigheten tillförs ytterligare resurser för det utvecklingsarbete och stöd som branscherna behöver i utvecklingen av branschmodeller för validering.

Olika myndigheter och branscher har ett naturligt ansvar att utforma nationella modeller inom sina respektive områden. Det finns dock vissa väsentliga skillnader mellan validering i förhållande till utbildningssystemet och i förhållande till arbetsmarknaden. Utbildningssystemet baserar sig på ett fastlagt regelverk och ett givet kunskapsinnehåll i form av ämnes- och kursplaner. För att en fungerande branschmodell för validering ska komma till stånd behöver tydliga kvalifikationer och kompetensprofiler finnas framtagna och erkända av branschens parter för att kunna validera mot. Idag finns ett flertal fungerande och erkända branschmodeller för validering, men fortfarande finns stora utvecklingsbehov i många branscher.

En sammanhållen nationell modell behöver innehålla möjligheter att acceptera valideringsresultat som till sin karaktär spänner över olika myndighetsområden och/eller branscher. LO delar promemorians bedömning att det utgör Valideringsdelegationens uppdrag. LO vill understryka behovet av att delegationen prioriterar att följa utvecklingen av branschmodeller, samt bidrar med förslag på åtgärder för att branschmodeller ska kunna ingå i en sammanhållen nationell struktur för validering.

LO delar promemorians bedömning att det finns ett behov av uppföljning och statistisk redovisning av respektive myndighets valideringsarbete och dess omfattning. Som påpekas i promemorian är det av central betydelse att validering särskiljs från andra typer av insatser som exempelvis kartläggning och yrkeskompetensbedömning. I det utvecklingsarbete som ska inledas bör det utredas hur den direkta nyttan av valideringen kan följas upp, och exempelvis belysa i vilken utsträckning insatsen underlättat för individens tillträde till vidare studier eller till arbete.

LO stöder de föreslagna ändringarna och förtydliganden i skollagen av validering inom den kommunala vuxenutbildningen, och då särskilt att validering ska anses genomförd när alla delar i valideringsprocessen är avslutade. LO anser att motsvarande förändring i förordningen om arbetsmarknadspolitiska program ska ha motsvarande skrivning.

LO delar problembilden och stöder förslagen vad gäller validering inom yrkeshögskolan. Borttagandet av kvotbegränsningen för sökande som ska behörighetsprövas utifrån reell kompetens är logisk. Reell kompetens ska prövas i likhet med formella meriter som behörighetsgrund, och tillämpningen verkar ha förbättrats i och med den handbok för tillträde som YH-myndigheten tagit fram. Det bör ingå i YH myndighetens uppföljningsuppdrag att kontrollera på vilket sätt utbildningsanordnarna i praktiken tillämpar reell kompetens, både vid prövning av behörighet och vid tillgodoräknande.

I promemorian görs bedömningen att begreppet validering inte behöver föras in i förordningen om yrkeshögskola. LO ser det som naturligt att inte göra det utifrån de definitioner och normer som man föreslår. En fullgjord validering ska utmynna i en erkänd kvalifikation eller delkvalifikation som sedan dokumenteras. Att validera eller värdera en individs tidigare lärande mot behörighetskrav eller för tillgodoräknande i en formell utbildning kan inte ses som validering då det inte utmynnar i den formen av dokumentation. Prövning av reell kompetens är ett led i en process där det slutgiltiga erkännandet utformas i ett examensbevis. Av det skälet delar LO promemorians bedömning.

I avsnittet om validering inom högskolor och universitet görs inga bedömningar eller framförs några förslag. Det hänger samman med att Universitets- och högskolerådet har av regeringen fått uppdraget att utveckla stöd till lärosätenas bedömning av reell kompetens samt att bidra till samverkan mellan lärosätena i det arbetet. Ett motsvarande uppdrag har lämnats till lärosätena.

Under perioden 2016-2018 ska lärosätena utveckla sitt arbete med bedömning av reell kompetens i samverkan med Universitets och högskolerådet. LO anser att det är ett viktigt uppdrag då det behövs en utveckling av gemensamma principer och metoder samt en likvärdig tillämpning vid bedömning av reell kompetens inom den högre utbildningen.

I promemorian föreslås att validering inte ska författningsregleras inom folkbildningen. LO delar den bedömningen. Det får dock inte tolkas som att validering inte kan förekomma inom folkbildningen. I de sammanhang där

det finns erkända kompetenskriterier att validera mot kan naturligtvis en validering genomföras. Flera av folkhögskolans yrkesinriktade utbildningar uppfyller rimligen de grundläggande förutsättningarna för validering.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Thomas Hagnefur